

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ ТА
АДВОКАТУРИ**

ПРОГРАМА

**НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОРГАНІЗАЦІЯ АДВОКАТУРИ ТА АДВОКАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ»**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

**Харків
2022**

Програма навчальної дисципліни «Організація адвокатури та адвокатська діяльність» (другий (магістерський) рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти «магістр», галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право») / уклад.: Т. Б. Вільчик. Х. : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022.– 20 с.

У к л а д а ч : Т. Б. Вільчик, доктор юридичних наук, професор

Затверджено на засіданні кафедри цивільної юстиції та адвокатури (протокол № 3 від 18 листопада 2022 р.)

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ
АДВОКАТУРИ ТА АДВОКАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ»**

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ I. Загальна характеристика інституту адвокатури: завдання, функції, правове регулювання.....	5
Розділ II. Міжнародні стандарти адвокатської діяльності	5
Розділ III. Принципи організації та діяльності інституту адвокатури.....	7
Розділ IV. Статус адвоката. Гарантії адвокатської діяльності	8
Розділ V. Організаційно-правові форми адвокатської діяльності. Види адвокатської діяльності. Права та обов'язки адвоката	9
Розділ VI. Система органів адвокатського самоврядування	10
Розділ VII. Юридична відповідальність адвокатів	10
Розділ VIII. Безоплатна правнича допомога	12
Розділ IX. Організація і діяльність адвокатури у країнах Європейського Союзу.....	13
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	14

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ АДВОКАТУРИ ТА АДВОКАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ»

ВСТУП

Дисципліна «Організація адвокатури та адвокатська діяльність» належить до навчальних дисциплін, вивчення яких становить фундамент фахової підготовки спеціаліста-юриста, адвоката.

Навчальний курс надає студентам уявлення про значення та роль інституту адвокатури у побудові демократичної правової держави, його місця серед інших юридичних засобів захисту прав людини, завдання та функції, принципи організації та діяльності, статус адвоката та гарантії його професійної діяльності.

Метою навчальної дисципліни «Організація адвокатури та адвокатська діяльність» є вивчення норм міжнародного та національного законодавства, яке регулює організацію та діяльність інституту адвокатури, аналіз практичної діяльності адвокатів з надання професійної правничої допомоги, вивчення національних та зарубіжних наукових доктрин щодо організації та діяльності інституту адвокатури, рішень національних судів, Європейського Суду з прав людини. До завдань курсу належить також активізація аналітичної діяльності студентів, вироблення вмінь самостійного аналізу та тлумачення законодавства, проведення науково-дослідницької роботи, набуття навичок професійної діяльності адвоката.

У межах підготовки студентів досліджується сукупність взаємопов'язаних положень загальнотеоретичного, правового та методичного характеру щодо організації та діяльності адвокатури України з метою надання майбутнім юристам чіткого уявлення про основні теоретичні проблеми у сфері адвокатської діяльності в Україні, мети, завдань, правових основ та засад її організації та діяльності, системи і структури органів адвокатського самоврядування, функціонування системи безоплатної правової допомоги, сутність та практичні аспекти реалізації правил адвокатської етики, а також формування у студентів свідомого та відповідального ставлення до майбутньої

професії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати: історичний шлях розвитку адвокатури України; поняття, завдання, функції, проблеми вдосконалення правового забезпечення організації та діяльності інституту адвокатури України; роль та місце інституту адвокатури у юридичному механізмі захисту прав людини; міжнародні стандарти організації та діяльності адвокатури; принципи та організаційні форми діяльності адвокатури; статус адвоката; види адвокатської діяльності; вимоги, що пред'являються до адвоката; професійні права та обов'язки адвоката; види гарантій адвокатської діяльності та їх правове забезпечення; організацію та діяльність системи безоплатної правової допомоги, органів адвокатського самоврядування тощо;

вільно орієнтуватися у системі правового регулювання адвокатської діяльності на національному та міжнародному рівні; визначенні актуальних проблем практичної реалізації адвокатурою покладених на неї функцій, напрямів подальшого вдосконалення законодавства, що регулює її організацію та діяльність; у сучасних наукових дослідженнях актуальних проблем теорії та практики адвокатської діяльності;

уміти: проводити порівняльно-правовий аналіз організації і діяльності інституту адвокатури України та країн ЄС, виявляти шляхи подальшої оптимізації організації і діяльності адвокатури України, у тому числі – з точки зору необхідності гармонізації даного законодавства із законодавством країн Європейського Союзу.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ: ЗАВДАННЯ, ФУНКЦІЇ, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

1. Адвокатура як правозахисний інститут.

Правова природа та сутність інституту адвокатури. Поняття інституту адвокатури. Роль і місце адвокатури України в механізмі захисту прав людини. Правове регулювання місця та ролі інституту адвокатури у системі судової влади на національному рівні та у законодавстві країн Європейського Союзу.

Система законодавчих актів, які регламентують діяльність інституту адвокатури. Міжнародні стандарти організації та діяльності інституту адвокатури. Конституційний статус адвокатури України. Визначення поняття «Інститут адвокатури» у чинному законодавстві, в проектах законів про адвокатуру та адвокатську діяльність, рішеннях Конституційного та Верховного Суду.

Закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» 2012 року: загальна характеристика. Проблеми подальшого вдосконалення правового забезпечення діяльності інституту адвокатури в Україні. Аналіз проектів Законів про внесення змін та доповнень до Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Шляхи подальшої гармонізації законодавства, що регулює організацію та діяльність інституту адвокатури України, із законодавством країн Європейського Союзу (ЄС).

Історичний генезис адвокатури як складова еволюції суспільства. Еволюція суспільних відносин як основа виникнення права на правову допомогу та адвокатури. Виникнення організованої діяльності адвокатури у світі. Способи надання правової допомоги. Виникнення і становлення адвокатури в Стародавньому Римі. Римське законодавство як основне джерело на початку до створення європейської системи правосуддя і адвокатури.

Виникнення та розвиток адвокатури в Україні. Історичні етапи формування та розвитку інституту адвокатури. Історичні етапи формування та розвитку інституту адвокатури в Україні. Судова реформа 1864 року: загальні характеристики. Найбільш відомі адвокати цього періоду.

Функції адвокатури та їх розвиток на сучасному етапі. Проблеми правового врегулювання функцій адвокатури, їх класифікація та змістовна характеристика. Сутність конституційної функції надання адвокатурою професійної правничої допомоги. Сутність функцій захисту та представництва. «Адвокатська монополія» в Україні та країнах Європейського Союзу. Функція медіації та проблеми її правового врегулювання. Проблеми законодавчого врегулювання функцій інституту адвокатури України.

Завдання адвокатури, місце та роль адвокатури у суспільстві. Міжнародні документи про місце та роль адвокатури у суспільстві. Основні положення про роль адвокатів, Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, Хартія основоположних принципів діяльності європейських адвокатів та інші документи. Принципи взаємодії органів державної влади та інституту адвокатури: сутність та напрями розвитку. Форми та механізми взаємодії інституту адвокатури і громадянського суспільства. Адвокатура як правозахисний інститут у механізмі судочинства. Роль адвоката у судовому процесі. Право на правову допомогу як необхідний елемент доступності правосуддя.

РОЗДІЛ П. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Міжнародно-правові акти з питань організації та професійної діяльності адвокатури: система та загальна характеристика. Сутність терміну «міжнародні стандарти прав людини». Сутність терміну «європейські стандарти прав людини». Норми «твердого» і «м'якого» права. Види класифікацій міжнародно-правових актів з прав людини. Поняття міжнародно-правових стандартів організації і діяльності адвокатури, їх співвідношення з європейськими стандартами. Міжнародні та регіональні правові акти: система та співвідношення. Національне законодавство країн Європейського Союзу як складова системи міжнародно-правових стандартів діяльності адвокатури. Значення міжнародно-правових стандартів організації і діяльності адвокатури, порядок та умови їх виконання. Класифікація міжнародно-правових актів з питань організації та діяльності адвокатури. Співвідношення стандартів і принципів організації та діяльності адвокатури.

Міжнародні та регіональні правові акти з прав людини, в яких врегульовано питання дотримання та реалізації права на захист, справедливе судочинство. Сутність правового положення про «право на захист», «справедливе судочинство» та його закріплення у міжнародно-правових актах. Міжнародні та регіональні правові акти з прав людини, в яких врегульовано питання дотримання та реалізації права на захист, справедливе судочинство: загальна характеристика.

Міжнародні-правові акти загального характеру, які регулюють адвокатську діяльність опосередковано: Статут Організації Об'єднаних Націй, Основні принципи, що стосуються ролі юристів, прийняті Восьмим Конгресом ООН по запобіганню злочинам і поведженню з правопорушниками у 1990 р., Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Загальна декларація прав людини, Декларація про основні принципи правосуддя для жертв злочину й перевищення влади та інші міжнародні документи. Важливість розвитку систем безоплатної правової допомоги у заключній Декларації XIII Конгресу ООН з попередження злочинності та кримінального правосуддя та інших міжнародних документах.

Міжнародні та регіональні документи, які безпосередньо стосуються правового статусу, питань організації та діяльності інституту адвокатури. Загальна характеристика міжнародних та регіональних актів, які безпосередньо стосуються правового статусу, питань організації та діяльності інституту адвокатури. Основні положення про роль адвокатів, Принципи та керівні положення Організації Об'єднаних Націй щодо забезпечення доступу до юридичної допомоги в системі кримінального правосуддя, Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи Про свободу професійної діяльності адвокатів 2000 р. та інші документи. Міжнародно-регіональні нормативно-правові акти, що регулюють організацію та діяльність інституту адвокатури: Хартія основних прав Європейського Союзу 2000 р., Американська конвенція про права людини 1969 року, Африканська хартія прав людини і народів 1986 року та інші документи.

Акти Ради Європи з питань організації та професійної діяльності адвокатури. Загальна характеристика актів Ради Європи з питань організації та діяльності адвокатури, їх місце у системі міжнародно-правових актів, що

регулюють діяльність адвокатури. Роль та значення Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 р. (далі – Конвенція) в діяльності інституту адвокатури. Контрольний механізм Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Правові засади участі адвоката. Регламент Європейського суду з прав людини 1998 року. Застосування норм Конвенції та практики ЄСПЛ вітчизняними адвокатами. Роль адвокатів у активному застосуванні практики ЄСПЛ і використанні її в разі колізії або прогалин у національному праві. Основні положення Хартії основних прав Європейського Союзу 2000р.

Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи державам-членам та їх місце у системі міжнародних стандартів адвокатури. Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи державам-членам стосовно шляхів полегшення доступу до правосуддя R (81) 7, Про ефективний доступ до закону і правосуддя для найбільш вразливих верств населення 1993 р., Про свободу професійної діяльності адвокатів 2000р., про роль Європейської конвенції з прав людини в університетській освіті та професійній підготовці 2004 р., Про свободу професійної діяльності адвокатів 2000р., щодо принципів цивільного судочинства, спрямованих на вдосконалення функціонування правосуддя 1984 р., Про безоплатну правову допомогу і юридичні консультації 1978 р., щодо залякування свідків і прав сторони захисту 1997 р. та інші.

Міжнародні принципи незалежності та підзвітності суддів, адвокатів і прокурорів, Висновок № 16 Консультативної ради європейських суддів Про відносини між судьями та адвокатами 2013 р., Висновок № 11 (2008) КРЄС до уваги Комітету міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень та інші документи щодо взаємовідносин адвокатури та судової влади та ролі адвоката у судовому процесі.

РОЗДІЛ Ш. ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ

Принципи організації та діяльності інституту адвокатури: система, значення, правове забезпечення та сутність. Співвідношення принципів організації та діяльності адвокатури з іншими правовими категоріями. Система принципів адвокатури. Класифікація принципів адвокатури. Значення принципів адвокатури. Характеристика основних принципів адвокатури. Принцип верховенства права у діяльності адвокатури. Принцип законності у діяльності адвокатури. Принцип професійної компетентності у діяльності адвокатури. Принцип конфіденційності у діяльності адвокатури. Принцип уникнення конфлікту інтересів у діяльності адвокатури. Інститут адвокатської таємниці: сутність, правове регулювання.

Принцип незалежності адвокатури у процесі виконання своїх професійних функцій: сутність, міжнародні стандарти та аналіз національного законодавства. Принцип незалежності адвокатури як ключовий принцип міжнародних документів, що стосуються діяльності адвокатури. Принцип незалежності адвокатури у процесі виконання своїх професійних функцій: сутність, міжнародні стандарти та аналіз національного законодавства. Основні положення про роль адвокатів ООН; Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського співтовариства, Стандарти незалежності юридичної професії 1990 р. та інші міжнародні документи. Незалежність адвоката та види діяльності, несумісні з його

статусом: порівняльний аналіз законодавства України та європейських країн.

Принцип конфіденційності: міжнародні стандарти дотримання принципу конфіденційності у діяльності адвокатів. Адвокатська таємниця: національні та зарубіжні наукові доктрини. Поняття та предмет адвокатської таємниці. Гарантії забезпечення адвокатської таємниці за законодавством України. Підстави та наслідки правомірного розкриття адвокатської таємниці за законодавством України. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського співтовариства, Хартія основоположних принципів діяльності європейських адвокатів та інші міжнародні документи. Інститут імунітету адвоката: зарубіжна доктрина та аналіз національного законодавства. Недоторканість адвоката: порівняльна-правова характеристика законодавства країн Європейського Союзу та України.

Деонтологічні засади адвокатської діяльності. Правила адвокатської етики від 9 червня 2017 року. Співвідношення Правил адвокатської етики і чинного законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність. Деонтологічні принципи адвокатської діяльності у країнах Європейського Союзу: загальна характеристика та порівняльний аналіз із законодавством України. Проблеми професійної етики та дисциплінарної відповідальності адвокатів в Україні. Етика взаємовідносин адвоката і суду, адвоката та інших учасників процесу, адвокатів та правоохоронних органів, адвоката з іншими адвокатами та органами адвокатського самоврядування. Принципи взаємовідносин адвоката з клієнтом. Рекламування адвокатської діяльності. Проблеми етики і моралі у діяльності адвоката. Принципи поведінки адвокатів у соціальних мережах. Напрями подальшого вдосконалення деонтологічних основ адвокатської діяльності в Україні.

Деонтологічні механізми європейської адвокатури. Аналіз норм Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського співтовариства 1988 року, Кодексу поведінки європейських адвокатів ССВЕ 1988 р., Хартії основоположних принципів діяльності європейських адвокатів та інших актів. Основні принципи та стандарти правової допомоги, що склалися в європейській міжнародно-правовій практиці. Сутність поняття «інтереси правосуддя» та його тлумачення Європейським судом з прав людини. Європейські стандарти в питанні надання безоплатної правової допомоги.

РОЗДІЛ IV. СТАТУС АДВОКАТА. ГАРАНТІЇ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Правовий статус адвоката в Україні: актуальні наукові підходи, порядок набуття. Кваліфікаційний іспит адвоката. Присяга адвоката. Єдиний реєстр адвокатів України: порядок внесення інформації та змін. Інститут помічника адвоката: шляхи вдосконалення законодавчого врегулювання. Проблеми інституту стажування в Україні. Аналіз законодавства європейських країн, що регулює умови та порядок набуття статусу адвоката. Співвідношення між професійними обов'язками адвоката і його громадськими, науковими та іншими інтересами. Порядок підвищення кваліфікації адвокатами України.

Умови та порядок набуття статусу адвоката в Україні та країнах ЄС. Проблеми інституту стажування в Україні. Кваліфікаційний іспит адвоката.

Незалежність адвоката та види діяльності, несумісні з його статусом: порівняльний аналіз законодавства України та європейських країн. Реалізація адвокатської діяльності в Україні адвокатом іноземної держави. Правовий статус адвоката – іноземця. Особливості набуття статусу адвоката в країнах ЄС та інших зарубіжних країнах.

Гарантії адвокатської діяльності. Правове регулювання гарантій адвокатської діяльності. Складові елементи системи правових гарантій адвокатської діяльності, їх змістовна характеристика. Співвідношення між гарантіями- умовами та гарантіями засобами. Міжнародні стандарти гарантій адвокатської діяльності: співвідношення з національним законодавством та проблеми реалізації у правозастосовній практиці. Забезпечення соціального захисту адвокатів.

Гонорар адвоката: порівняльна характеристика з законодавством країн Європейського Союзу. Оплата праці адвокатів, що надають безоплатну правову допомогу. «Гонорар успіху» адвоката: проблеми національного врегулювання. Практика ЄСПЛ.

Запровадження *страхування адвокатської діяльності* в Україні: значення, перспективи.

Спеціалізація адвокатів: аналіз законодавство країн Європейського Союзу, перспективи впровадження в Україні.

РОЗДІЛ V. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ВИДИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ АДВОКАТА

Організаційно-правові форми адвокатської діяльності: види та загальна характеристика. Адвокат, адвокатське об'єднання, адвокатське бюро. Порядок реєстрації. Особливості організації та діяльності. Корпоративні відносини в органах адвокатури. Відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики помічником, стажистом адвоката або особою, яка перебуває з ним у трудових відносинах.

Договір про надання правової допомоги: правова природа, сутність та значення. Підстави для відмови в укладенні договору про надання правової допомоги. Підстави та правові наслідки одностороннього розірвання клієнтом договору про надання правової допомоги. Підстави та правові наслідки одностороннього розірвання адвокатом договору про надання правової допомоги. Обов'язки адвоката при розірванні договору.

Професійні права та обов'язки адвоката: правове врегулювання, класифікація та змістовна характеристика. Професійні права та обов'язки адвокатів у зарубіжних країнах: порівняльно-правова характеристика з законодавством України. Практичні питання реалізації адвокатом професійних повноважень. Обов'язки адвоката перед судом, перед клієнтом, перед органами адвокатського самоврядування. Правовий статус помічника адвоката, стажиста адвоката, їх права та обов'язки. Робота адвоката за трудовим контрактом.

Повноваження адвоката у кримінальному судочинстві. Випадки обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні. Порядок призначення, обрання, тимчасового призначення захисника. Відмова адвоката від здійснення захисту. Відмова від захисника та його заміна у кримінальному провадженні. Поняття, сутність та основні елементи тактики та методики захисту. Принципи тактики та

методики захисту. Особливості участі захисника в судових дебатах. Судова промова адвоката: сутність та значення. Процесуальні гарантії діяльності адвоката в кримінальному провадженні. Гарантії адвокатської діяльності під час проведення стосовно адвоката оперативно-розшукових заходів чи слідчих дій. Особливості проведення обшуку чи огляду житла, іншого володіння адвоката. Захист (самозахист) прав адвоката.

Адвокат в конституційному судочинстві: права, обов'язки, особливості участі. Особливості участі адвоката у Європейському Суді з прав людини.

Види адвокатської діяльності: правове регулювання та змістовна характеристика. Доказова діяльність адвоката. Відповідальність за ненадання інформації на адвокатський запит. клопотання адвоката. Опитування громадян адвокатом. Види адвокатської діяльності в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правова характеристика. Особливості діяльності адвоката на стадії досудового врегулювання спорів.

«Роль і обов'язки адвокатів» у міжнародних документах. Роль та повноваження адвоката у Стандартах незалежності юридичної професії Міжнародної асоціації юристів 1990 р., Хартії основоположних принципів діяльності європейських адвокатів, прийнятої Радою адвокатських асоціацій та правничих товариств Європи у 2006 р.; Кодексі поведінки європейських адвокатів ССВЕ 1988 р.; Загальних принципах для спільноти юристів, прийняті Міжнародною асоціацією юристів (ІВА) у 2006 р. та інших документах. Обов'язки адвокатів перед своїми клієнтами: класифікація та сутність міжнародних стандартів. Можливість адвоката йти на конфлікт із зобов'язаннями перед своїм клієнтом.

Порядок *підвищення кваліфікації адвокатами:* міжнародний досвід та законодавство України. Принцип належної кваліфікації та підготовки юристів, безперервної юридичної освіти у Стандартах незалежності юридичної професії 1990 р., Основних принципах, що стосуються ролі юристів 1990 року, Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 року, Рекомендації з безперервної професійної освіти адвокатів та Резолюції ССВЕ з безперервної професійної освіти Міжнародної асоціації юристів (International Bar Association (ІВА)) 2013 р. та інших документах.

РОЗДІЛ VI. СИСТЕМА ОРГАНІВ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Система органів адвокатського самоврядування: порядок формування, завдання, напрями вдосконалення організації і діяльності. Правове регулювання діяльності та повноваження системи органів адвокатського самоврядування в Україні. Конференції адвокатів. Рада адвокатів України. Національна асоціація адвокатів України: завдання та структура. З'їзд адвокатів України: основні повноваження. Акти органів адвокатського самоврядування. Адміністрування системою органів адвокатського самоврядування: національне право та досвід зарубіжних країн. Співвідношення професійних обов'язків адвокатів – членів адвокатського об'єднання з обов'язками, пов'язаними з членством в такому об'єднанні. Етичні особливості відносин між адвокатами та органами адвокатського самоврядування. Аналіз звітів про діяльність органів адвокатського самоврядування за останні роки. Проблеми вдосконалення організації та діяльності

органів адвокатського самоврядування в Україні.

Принцип саморегулювання адвокатської професії: аналіз міжнародних стандартів та напрями вдосконалення національного законодавства. Рекомендації Ради Європи (2000) 21 щодо свободи здійснення професії адвоката від 25.05.2000 р. та інші документи. Класифікація систем адвокатського самоврядування та форм адміністрування адвокатури у країнах ЄС. Проблеми вдосконалення організації та діяльності органів адвокатського самоврядування в Україні.

Значення розвитку адвокатського самоврядування для забезпечення професійної правової допомоги. Системи органів адвокатського самоврядування у країнах ЄС: загальна характеристика.

Спілки та асоціації адвокатів. Громадські об'єднання адвокатів та їх місце у системі адвокатури України. Міжнародні громадські об'єднання адвокатів.

РОЗДІЛ VII. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТІВ

Інститут юридичної відповідальності адвокатів. Особливості притягнення адвокатів до юридичної відповідальності. Дисциплінарна відповідальність адвокатів: аналіз міжнародного права і стандартів, питання вдосконалення правового регулювання. Підстави та порядок притягнення адвокатів до дисциплінарної відповідальності. Види дисциплінарних стягнень. Стадії дисциплінарного провадження.

Зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю: проблеми законодавчого врегулювання та практичної реалізації. Проблеми цивільно-правової відповідальності адвокатів в Україні.

Міжнародні стандарти юридичної відповідальності адвокатів. Поняття «дисциплінарні санкції» у Рекомендації Rec 2000 (21) Про свободу професійної діяльності адвокатів. Основні принципи, що стосуються ролі юристів, прийняті Восьмим Конгресом ООН по запобіганню злочинам і поведженню з правопорушниками у 1990 р. щодо дисциплінарної відповідальності юристів.

Зобов'язання держави щодо захисту адвокатів від несправедливого дисциплінарного переслідування і стягнення у рішеннях ЄСПЛ.

Напрями подальшого вдосконалення правового регулювання дисциплінарної відповідальності адвокатів та гармонізації національного законодавства із європейським.

РОЗДІЛ VIII. АДВОКАТ У СИСТЕМІ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ

Конституційне право на безоплатну правничу допомогу. Конституційне право на безоплатну правничу допомогу: сутність, загальна характеристика, правове регулювання. Міжнародні стандарти безоплатної правничої допомоги. Поняття безоплатної правничої допомоги. Принципи державної політики у сфері надання безоплатної правничої допомоги. Суб'єкти права на отримання безоплатної правничої допомоги. Проблеми визначення кола осіб, які мають право на безоплатну правничу допомогу у різних видах судочинства та зміцнення їх гарантій на отримання доступної та якісної правничої допомоги. Гарантії недискримінації осіб у доступі до безоплатної правничої допомоги. Коло суб'єктів, наділених правом надання безоплатної правничої допомоги. Види

безоплатної правничої допомоги: поняття, види та загальна характеристика. Система надання безоплатної правничої допомоги: загальна характеристика. Напрями оптимізації системи безоплатної правничої допомоги в Україні.

Стандарти якості надання безоплатної правничої допомоги: види, правова регламентація. Комісія з оцінки якості надання безоплатної правничої допомоги.

Припинення надання безоплатної правничої допомоги. Заміна адвоката. Напрями подальшого вдосконалення системи безоплатної правничої допомоги в Україні.

Принципи надання безоплатної правничої допомоги. Принципи державної політики у сфері надання безоплатної правничої допомоги. Фінансування безоплатної правничої допомоги. Оплата праці адвоката за надання безоплатної правничої допомоги та її правове регулювання. Основні принципи надання безоплатної правничої допомоги у Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи «Про виконання обов'язків та зобов'язань Україною» 2005р., Резолюції (78) 8 Комітету Міністрів Ради Європи «Про безоплатну правничу допомогу і юридичні консультації 1978 р., «Про безоплатну правничу допомогу в цивільних, господарських і адміністративних справах» та інших документах.

Системи безоплатної правничої допомоги у країнах Європейського Союзу та в Україні: порівняльна характеристика. Адміністрування системою безоплатної правничої допомоги у країнах Європейського Союзу та в Україні. Характеристика основних рішень Європейського Суду з прав людини з питань реалізації права особи на правничу допомогу по кримінальним та іншим категоріям справ. Засади взаємодії органів державної влади та інституту адвокатури: сутність та напрями вдосконалення та розвитку.

РОЗДІЛ ІХ. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Адвокатура країн Європейського Союзу: загальна характеристика. Основні засади транскордонної діяльності адвокатів.

Особливості організації і діяльності адвокатури у країнах: Велика Британія, Франція, Німеччина, Італія, інші країни ЄС: 1). Правове регулювання організації та діяльності інституту адвокатури. 2) Принципи організації і діяльності адвокатури. 3). Допуск до адвокатської професії та практиці. 4). Професійні права та обов'язки адвокатів. Гарантії адвокатської діяльності. 5). Організаційні форми адвокатської діяльності. 6). Органи адвокатського самоврядування. 7) Етика і відповідальність адвоката. 8) Адвокатська таємниця. 9). Оплата юридичної допомоги адвоката. 10) Надання субсидійованої юридичної допомоги. 11) Взаємовідносини з органами державної влади.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ АДВОКАТУРИ ТА АДВОКАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ»

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР (ред.01.01.2020 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 р. № 5076-VI (ред. від 03.07.2020 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
3. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 №1402-VIII (ред. від 10.12.2020 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
4. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 № 2136-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>
5. Регламент Конституційного Суду України: Постанова Конституційного Суду України від 22 лютого 2018 року № 1-пс/2018 URL: http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/reglament_2.pdf
6. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 р., № 1798-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>
7. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-УІІ URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
8. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 р. № 3460-VI (ред. від 18.07.2020 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>
9. Про запобігання корупції: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
10. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/проантикорупційнебюро>.
11. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
12. Про Національну поліцію: Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
13. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII (із змін.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
14. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>
15. Закон України «Про нотаріат» від 2.09.1993 року № 3425-XII, (ред. від від 21.11.2021) URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3425-12#Text>
16. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 р., № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>
17. Про затвердження Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України. Затв. наказом Державної судової адміністрації від 20.08.2019 р., № 814. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0814750-19#Text>
18. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р., № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.

19. Регламент Європейського суду з прав людини. URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/human-rights/echr-reglament-47-2014.01.pdf>

20. Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури [Електрон. ресурс] : затв. наказом Ген. прокурора України № 123 від 28.11.2012 р. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/kodet.html?_m=publications&_t=rec&id=113992

21. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів від 09.06.2017 р. (зі змінами, затвердженими З'їздом адвокатів України від 15.02.2019 р.). URL : <https://ips.ligazakon.net/document/MUS28627>

22. Основні положення про роль адвокатів: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам 01.08.1990 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text

23. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятий делегацією 12-ти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343#Text

24. Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями Генеральної Асамблеї ООН 29 листопада та 13 грудня 1985 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_201

25. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17 липня 1997 р., N 475/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

26. Європейська угода про осіб, що беруть участь у процесі Європейського суду з прав людини від 05.03.1996 р. № 994_324. (Ратифікована Україною від 23.06.2004 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_324#Text

27. Висновок № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень. URL:https://court.gov.ua/userfiles/visn_11_2008.pdf.

28. Рекомендації (2000) 21 Комітету міністрів державам-учасницям Ради Європи про свободу здійснення професійних адвокатських обов'язків: прийняті Комітетом міністрів Ради Європи на 72-зустрічі заступників міністрів 25.10.2000 р. URL:https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_2000_21_2000_10_25.pdf

29. Положення про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури: затв. Установчим з'їздом адвокатів України від 17.11.2012 р. URL: <http://vkdkka.org>

30. Регламент Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури: затв. Рішенням Ради адвокатів України від 4-5 липня 2014 р. № 78. URL: <http://vkdkka.org>

31. Регламент кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону: затв. Рішенням Ради адвокатів України від 17.12. 2013 р. № 268. URL:<http://vkdkka.org>

32. Програма складання кваліфікаційних іспитів особами, які виявили намір отримати Свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю: затв. протоколом Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури України від 01.10.1999 р. № 6/2. URL : https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v06_3369-01#Text

33. Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення [Електрон. ресурс]. затв. наказом Міністерства юстиції України від 11.01.2012 р. № 39/5. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0028-12>

34. Положення про ордер на надання правничої (правової) допомоги у новій редакції, затверджене рішенням Ради адвокатів України від 12.04.2019 р. № 41 (із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України від 17.11.2020р. № 118). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr041871-19#Text>

35. Положення про помічника адвоката, затверджене рішенням Ради адвокатів України від 25.09.2015 р. № 113 (із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України від 25.07.2018 р. № 109) URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2018-07-25-polozhennya-109_5b597bee364e2.pdf

36. Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України (нова редакція), затверджений рішенням Ради адвокатів України від 21.09.2019 р. № 111. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2019-09-21-poryadki-111_5db2d7f00ffe2.pdf

37. Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Офісу Генерального прокурора від 05.03.2020 № 125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0125905-20#Text>

38. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України. Наказ від 09.08.2012. URL № 686 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1769-12#Text>

39. Про організацію діяльності прокурорів з нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян: наказ Генерального прокурора України № 353 від 03.08.2020 р. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/gn>

40. Про загальні засади організації роботи в органах прокуратури України: наказ Генерального прокурора України № 365 від 07.08.2020 року. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/gn>

41. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки: Закон України від 14.10.2014 р. № 1699-VII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>

42. Кодекс професійної етики приватних виконавців. Схвалений VII з'їздом приватних виконавців 26 жовтня 2021 р. URL: <https://drive.google.com/file/d/10bwpUN3X2I9p0kRB4EuEsiddHdWquzhO/view>

43. Про затвердження Інструкції з організації примусового виконання рішень: наказ Міністерства юстиції України від 02.04.2012 р., № 512/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12#Text>.

44. Про затвердження Порядку проведення перевірок діяльності органів державної виконавчої служби, приватних виконавців: наказ Міністерства юстиції України від 22.10.2018 р., № 3284/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1195-18#Text>.

45. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 2 червня 2016 р., № 1403-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#Text>

46. Господарський кодекс України від 16.03.2003 р. № 436-IV (27.02.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

47. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1996 р. №1798-XII (ред. від 16.08.2020 р.).URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>

48. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (ред. від 11.04.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
49. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) від 07.12.1984 р. №80731-X (ред. від 23.04.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
50. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 213 - 330) від 07.12.1984 р. №80731-X (ред. від 23.04.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>
51. Кримінальний кодекс України від 05.04.2003 р. № 2341-III (ред. від 23.04.2021р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
52. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 року № 4651 -VI (ред. від 17.03.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
53. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III (ред. від 01.01.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
54. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (ред. від 01.01.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
55. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (ред. від 13.08.2020 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
56. Положення про Раду адвокатів України, затверджене Установчим З'їздом адвокатів України 17.11.2012 р.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001418-12#Text>
57. Положення про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури: Затверджені Установчим З'їздом адвокатів України 17.11.2012 р.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0004418-12#Text>
58. Положення про Вищу ревізійну комісію адвокатури, затверджене Установчим з'їздом адвокатів України від 17.11.2012 р. URL:
https://uba.ua/documents/doc/polozhennja_vrka.pdf
59. Інструкція з діловодства у регіональних органах адвокатського самоврядування, затверджена наказом Заступника Голови Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України В.А. Гвоздія від 20 червня 2013 р. №32/1/3-13. URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshidokumenty/2013.06.20-instrukciya-z-dilovodstba.pdf>
60. Порядок ведення Єдиного реєстру адвокатів України, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 17.12.2012 р. № 26 (із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України № 109 від 25.07.2018 р.). URL:https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2018-07-25-poryadki-109_5b597b1f8c28b.pdf
61. Положення про внески на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування (нова редакція), затверджене рішенням Ради адвокатів України від 03.02.2017 р. № 4 (зі змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України 13.10.2018 р. № 176). URL:https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2018-10-13-polozhennya-176_5c3709045642e.pdf
62. Регламент Ради Адвокатів України, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 30.08.2014 р. № 115. URL:https://ips.ligazakon.net/document/view/MUS32341?an=1&ed=2020_06_18

63. Регламент Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 4-5.07.2014 р. № 78. (із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України від 17.12.2015 р. №163). URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/reglamenti/2015-12-17-reglamenti-163_567da39598745.pdf

64. Регламент Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 16.02.2013 р. №77 (із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України від 15.11.2019 р. № 148). URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/reglamenti/reglament-kdka.pdf>

65. Рішення Ради адвокатів України № 7 «Про затвердження роз'яснень стосовно роботи помічника адвоката за трудовим договором (контрактом)» від 27.09.2013 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-03-17-r-shennya-rau-7_56eac5731ca07.pdf

Основна література:

1. Бакаянова Н.М. Основи адвокатури України: функціональні та організаційні аспекти: монографія. Одеса: Юридична література, 2017. 357 с.

2. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні : монографія / Т.Б. Вільчик. Харків: Право, 2015. 400 с.

3. Вільчик Т.Б. Адвокатська діяльність в умовах сучасних інформаційних технологій (§11.1). Moderní aspekty vědy: XIII. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2021. str. 548 (447-464).

4. Вільчик Т, Святоцька В., Бакаянова Н. Інститут адвокатури у національній правовій доктрині. Вступне слово. Право України. 2019. № 12. С. 11-15.

5. Vilchyk T. DUTIES OF A LAWYER TO A COURT AND TO A CLIENT. Russian Law Journal. 2018; 6(4):62-99. <https://doi.org/10.17589/2309-8678-2018-6-4-62-99>

6. Vilchyk, T., Sokolova, A., & Demchyna, T. (2021). Regulation of advocacy profession: global trends. Cuestiones Políticas, 39(69), 689-706. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3969.43>

7. Деонтологічні засади діяльності адвокатів: міжнародні стандарти та вітчизняне законодавство. Стаття Вісник Ради адвокатів Одеси. 2019 р. Одеса. 2019. С.26-29.

8. Вільчик Т.Б., Святоцька В.О. Міжнародні стандарти адвокатури: проблеми імплементації у національну правову систему // Право України. № 12. 2019. С.54-69.

9. Вільчик, Т. Б. (2022). Адвокатура та судова влада: історичні аспекти взаємодії. Форум Права, 72 (1), 50–61. <http://doi.org/10.5281/zenodo.6783715>

10. Tetyana VILCHYK, Oksana SHCHERBANYUK, Kornelia WOLK, Models of the Bar's Institute Organization in the European Union and Central Asia: A Comparative Legal Study. Конституційно-правові студії. № 4. 2022.

11. Tetiana Vilchyk. Rechtliche und organisatorische Aspekte der ukrainischen Anwaltschaft unter Kriegerrecht. Ukraine-Krieg und Recht. (UKuR). 2022, 418.

12. Вільчик Т.Б, Професійні права адвокатів та гарантії адвокатської діяльності у країнах Європейського Союзу / Науковий вісник Ужгородського Національного університету. 2018. С 143-147.

13. Вільчик, Т. Б. (2022). Право на безоплатну правову (юридичну) допомогу по цивільних справах у практиці Європейського Суду з прав людини. Форум Права, 73(2), 58-66. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.6471073>

14. Заборовський В. В. Правовий статус адвоката в умовах становлення незалежної адвокатури України: монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 900 с. С. 345.

15. Зейкан Я. П., Лисак О. М., Рябець Н. М. Адвокатська техніка (підготовка до процесу і методики переконання). Київ: Дакор, 2020. 618 с.

16. Іваницький С.О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система: Монографія. Київ: Інтерсервіс, 2017. 800 с.

17. Лапкін А.В. Організація судових та правоохоронних органів України. Навчальний посібник у схемах. Київ: Право, 2018, 114 с.

18. Матвєєвський О.В., Ярова Л.В. Організація судових і правоохоронних органів України. Курс лекцій. Київ: Фенікс, 2020. 376 с.

19. Москвич Л.М. Назаров І.В., Овсяннікова О.О. Організація судових та правоохоронних органів. Частина 1: Основи судоустрою України. Харків: Право, 2018, 244 с.

20. Організація адвокатури та адвокатська діяльність: навч.посіб.для підгот.до комплекс. іспиту / [Т.Б.Вільчик, І.В.Назаров, Овчаренко О.М та ін.]. Харків: Право, 2021 р. С. 448..

21. Правозахисний рух // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол. (відп. ред.) [та ін.]. К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2020. Т. 5 : П-С. 736 с.

22. Практичний посібник щодо прийнятності заяв. Видання Європейського суду з прав людини. URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/human-rights/echr-admissibility-guide.pdf>

23. Святоцька В. О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження: монографія. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2019. 480 с.

24. Слива Л. Стратегія та тактика консультативної діяльності адвоката. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 9. С. 286-293. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2019/9/50.pdf>.

25. Сторінка Європейського суду з прав людини з інформаційно-аналітичними матеріалами українською мовою. URL: https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c=#n14091407416510762471552_pointer

26. Судові та правоохоронні органи України : навч.-метод. посіб. / [уклад.: Н. М. Бакаянова та ін.]. Одеса : Фенікс, 2018. 246 с.

27. Тетарчук І.В. Судові та правоохоронні органи України. Для підготовки до іспитів. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 202 с.

28. Європейський суд з прав людини : питання й відповіді. Секретаріат Суду. URL: <https://helsinki.org.ua/files/docs/1290530114.pdf>.

Інтернет-ресурси.

1. <http://zakon1.rada.gov.ua> – Верховна Рада України

2. <http://www.unba.org.ua/> - Національна асоціація адвокатів України
3. <https://minjust.gov.ua> - Міністерство юстиції України
4. <http://www.court.gov.ua> - Судова влада України (офіційний портал)
5. <http://www.ccu.gov.ua> - Конституційний Суд України
6. <http://www.scourt.gov.ua> - Верховний Суд
7. <http://sc.gov.ua> – Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ
8. <https://npu.ua> - Нотаріальна палата України
9. <https://www.ombudsman.gov.ua> - Уповноважений з прав людини Верховної Ради України
10. <https://www.gp.gov.ua/ua/index.html> - Офіс Генерального прокурора
11. <https://dbr.gov.ua/> - Державне бюро розслідувань
12. <https://ssu.gov.ua/dosudove-rozsliduvannya> - Служба безпеки України
13. <https://nabu.gov.ua/> - Національне антикорупційне бюро України
14. <https://www.facebook.com/sap.gov.ua/> - Спеціалізована антикорупційна прокуратура
15. <http://ulaf.org.ua/> - Українська Фондація правової допомоги
16. <http://reyestr.court.gov.ua> - Єдиний державний реєстр судових рішень
17. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#> - Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. База рішень Європейського суду з прав людини.
18. <http://espch.kau.in.ua/perekladi-praktiki-espl/> - Переклади практики ЄСПЛ